

Ympäristöjärjestöjen ehdotukset maatalous- tukien uudistamiseksi

Johdanto

VISIO

Kestävä maatalous tuottaa ravitsevia ja terveellisiä elintarvikkeita ja niiden raaka-aineita. Se huolehtii tuotantoeläinten hyvinvoinnista, maaperän kasvukunnosta sekä vesistöjen hyvästä tilasta. Se edistää luonnon monimuotoisuutta tarjoamalla sopivan elinympäristön mm. monille kasveille, hyönteisille ja linnuille. Lisäksi se ylläpitää kauniin kulttuurimaiseman. Maatalous hillitsee ilmastonmuutosta sitomalla hiiltä maaperään ja tuottamalla uusiutuvaa energiaa. Maataloustuet ohjaavat ja kannustavat toimimaan näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

EUROOPAN MAATALOUSTUKIEN UUDISTUS

Suomen maataloustuet ovat osa EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa (CAP). Seuraava seitsemänvuotinen CAP-kausi alkaa vuonna 2021. Silloin sekä EU:n suoraan maksamien maataloustukien, kuten nykyisen perustuen, että maaseudun kehittämisohjelmaan sisältyvien tukien, kuten nykyisen ympäristökorvauksen ja luonnonhaittakorvauksen, ehdot muuttuvat. EU-komission kesäkuussa 2018 julkaiseman ehdotuksen mukaan jokainen jäsenvaltio voisi päättää maataloustukien kansallisista ehdoista aiempaa itsenäisemmin. Ympäristöjärjestöt näkevät, että uudistus tarjoaa mahdollisuuden muuttaa Suomen maataloustukijärjestelmää aidosti kestäviä ratkaisuja suosivaksi.

MITÄ TUETAAN?

Ympäristöjärjestöt esittävät, että tulevan maataloustukijärjestelmän rahoitus tulee sitoa vahvasti ympäristötoimiin ja kestäväan maatalouteen. Maataloustukien ehtojen tulee sisältää maan kasvukunnon ylläpitoon ja parantamiseen tähtäviä toimenpiteitä. Lisäksi varataan riittävät resurssit viljelijöille aiheutuvien kustannusten korvaamiseen ympäristötoimenpiteissä.

Ympäristötoimien kohdentamista tulee kehittää. Kohdentamista tehostetaan räätälöimällä toimenpidevalikoima, jossa huomioidaan alueelliset erityispiirteet, kuten happamat sulfaattimaat tai huuhtoutumiselle alttiit pellot. Esimerkiksi eroosioherkille maille kohdennetaan suojavaivahyönteitä, luonnonhoitopeltoja ja erilaisia muita talviaikaisia kasvipeitteitä.

Eri korvausmuodoille pitää määrittää selkeät ympäristönsuojelu- ja päästövähennystavoitteet. Pitää myös määrittää konkreettisia, edistyksestä kertovia mittareita. Lisäksi hallinnon on turvattava riittävät resurssit toimenpiteiden seurantaan, esimerkkinä maatalousalueiden lintukantojen kehitys.

Ympäristöteemat

LUONNON MONIMUOTOISUUS

Maatalousympäristö on ensisijainen elinympäristö merkittävälle osalle Suomen uhanalaisista lajeista. Lähes neljäsosa uhanalaisista lajeista vaatii elinympäristökseen niityn, laitumen tai jonkin muun ihmisen muuttaman ympäristön¹. Lajien ja luontotyyppien uhanalaistumisen pysäyttämiseksi hoidon piiriin olisi saatava yhteensä vähintään 60 000 ha perinnebiotooppeja² eli kaksinkertainen määrä verrattuna vuoteen 2017³. Luonnon monimuotoisuuden edistämistä pellolla ja pellon reunoilla tulee tukea ja osoittaa luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen liittyvät toimenpiteet koskemaan myös vesiluontoa.

- Perinnebiotooppien ja muiden luonnonlaidunten raivauksesta, kunnostamisesta ja hoitamisesta tehdään houkuttelevaa ja kannattavaa. Tukitaso korotetaan kaikkien arvokkaiden kohteiden osalta niin, että se kattaa sopivasta hoidosta aiheutuvat kohtuulliset kustannukset ja tulomenetykset. Hoidon jatkuvuus jo hoidossa olevilla alueilla turvataan myös riittävällä rahoituksella.
- Tuetaan eläinten laiduntamista pelloilla eläinten hyvinvoinnin lisäksi myös luonnon monimuotoisuuden säilyttämisen, erityisesti lintujen ja hyönteisten näkökulmasta.
- Kehitetään ja pilotoidaan tulosperusteisia tukimuotoja, joiden puitteissa maksetaan tukea viljelijälle esimerkiksi siitä, että maatalousmaalla esiintyy tiettyjä indikaattorilajeja.
- Maatalousympäristön vesiluonto huomioidaan uomien luonnonmukaistamistoimilla. Keinoja ovat kosteikkojen perustaminen ja hoito sekä luonnonmukainen peruskuivatus. Näillä keinoilla edistetään vesiensuojelun lisäksi luonnon monimuotoisuutta, sillä kuivatustoimenpiteiden myötä maatalousympäristön kosteat elinympäristöt ovat vähentyneet.
- Varmistetaan, että ohjelmakauden jokaisena vuotena on mahdollista saada uusia kohteita tuen piiriin.
- Tuetaan jatkossakin erityyppisiä luonnonhoitopeltoja. Hoito-ohjeita kehitetään niin, että ne edistävät vielä nykyistä paremmin luonnon monimuotoisuutta. Esimerkiksi niittovaatimuksia täsmennetään.
- Tukimuotoa, joka on suunnattu suurikokoisten lintujen eli kurkien, hanhien ja joutsenten esiintymiseen tärkeimmillä ruokailualueillaan tulee ylläpitää ja kehittää.
- Vähennetään riippuvuutta kemiallisista kasvisuojeluaineista tukemalla vaihtoehtoisten kasvisuojelumenetelmien käyttöönottoa, esimerkiksi biologista torjuntaa, monipuolista viljelykiertoa sekä aluskasvien viljelyä. Samalla parannetaan pölyttäjien elinolosuhteita.

VESIENSUOJELU

Rehevöityminen on edelleen Itämeren ja sisävesiemme suurimpia ympäristöongelmia, ja merkittävä ravinnekuormituksen lähde on maatalous. Maatalouden ravinnekuormitukseen tulee puuttua huomattavasti tehokkaammin, ja myös tukien käyttöä tulee tehostaa kohdentamalla ympäristökorvausrahoja sekä alueellisesti että toimenpiteittäin riskialueille. Vesiensuojelussa tulee edistää tehokkaiksi havaittujen toimenpiteiden laajamittaisempaa käyttöönottoa:

- Talviaikaisen kasvipeitteisyyden käyttöönottoa ja määrää tulee edistää korvaustasoja korottamalla ja alueellisella kohdentamisella.
- Suojavyöhykkeiden korvaukset tulisi kohdistaa nykyisten kohdentamisalueiden sijaan ensisijaisesti kattamaan keskimäärin 20 m leveät vyöhykkeet vesistöjen ja valtaojien varsilla sekä erityisen herkille pohjavesialueille. Suojavyöhykkeiden määrää tulee lisätä merkittävästi eroosioherkillä kaltevilla peltolohkoilla sekä runsaasti fosforia sisältävillä tulvaherkillä peltolohkoilla.
- Kosteikkojen perustamista ja hoitoa sekä luonnonmukaista peruskuivatusta edistetään määrärahoja lisäämällä.
- Peltojen kasvukunnon parantamista ja ravinnetaseiden laskentaa ja seuranta on tuettava.
- Vesiensuojelun rahoituksen tulee olla riittävää, jotta uusien toimenpiteiden tekeminen on mahdollista koko ohjelmakauden ajan.
- Peruskuivatuksessa ja tulvasuojelussa tulee painottaa luonnonmukaisuutta esimerkiksi tulvasanteita ja uoman luontaista mutkittelua.

ILMASTO

Ilmastonmuutos ja sen myötä lisääntyvät sään ääri-ilmiöt tuovat maatalouden harjoittamiseen uusia haasteita. Maatalousperäiset kasvihuonekaasupäästöt muodostavat noin viidenneksen Suomen kokonaispäästöistä⁴. Tarvitaan tehokkaita toimia ilmastonmuutokseen sopeutumiseksi ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi.

- Ihmisravinnoksi tuotetun kasviproteiinin tuotannon tukia tulee korottaa suhteessa lihan- ja maidontuotannon tukiin.
- Tuetaan maaperän hiilipitoisuuden kasvattamista, esimerkiksi nurmen suurempaa osuutta viljelykierrasta ja aluskasvien viljelyä. Hiilen sitominen maaperään torjuu ilmastonmuutosta ja kohentaa samalla peltojen viljelyominaisuuksia parantamalla maan rakennetta ja ylläpitämällä monipuolista eliöstöä.
- Tukijärjestelmän ehdot muotoillaan siten, että uudet turvemaille raivatut pellot eivät ole tukikelpoisia.
- Tuetaan pitkäaikaisia, muokkaamattomia nurmia eloperäisillä mailla.
- Tuetaan sellaisia toimenpiteitä, jotka lisäävät satovarmuutta vaihtelevissa sääolosuhteissa. Tällaisia toimia ovat muun muassa monipuolinen viljelykierto ja pellon kasvukunnon parantaminen.
- Pilotoidaan tilakohtaista ilmastotaseen laskentaa.
- Edistetään maatilojen energiasuunnittelua, energian käytön tehostamista sekä uusiutuvan energian käyttöä.

KIERTOTALOUS

Maatalous on avainasemassa kiertotalousyhteiskunnassa. Maataloustuilla ja kannustimilla luodaan edellytykset elintärkeiden ravinteiden kuten typen ja fosforin tehokkaalle kierrolle. Mineraalifosfori on ehtyvä luonnonvara, ja typpilannoitteiden valmistamiseen kuluu paljon energiaa. Kasvinviljelyn ja eläintuotannon tiiviimpää yhteistyötä tulee tukea ja alueellinen eriytyminen pysäyttää.

- Tuetaan kiertotaloutta harjoittavia tuotantomuotoja kuten luomua.
- Edistetään hankkeilla ja tuilla yhteistyötä tilojen välillä, sekä erilaisia agroekologisia symbiooseja. Esimerkiksi viljatila, karjatila, biokaasulaitos, kasvihuone ja leipomo voivat muodostaa toisiaan tukevan paikallisen kiertotalousyhteistyön.
- Tuetaan lannan prosessointia helpommin kuljetettavaan muotoon, jotta esimerkiksi Pohjanmaan karjatuotannosta syntyvästä lannasta saadaan lannoitteita Etelä-Suomen viljatilaille.
- Edistetään hajautettua energiantuotantoa esimerkiksi investointituilla maatalouden sivuvirtojen hyödyntämiseen lämmön, sähkön ja liikennepolttoaineiden tuotantoon.

Lähteet:

- ¹ Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.
- ² Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.
- ³ Vuotuinen täytöntöönpanokertomus. Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014-2020. 2017. Maa- ja metsätalousministeriö. S. 22,38.
- ⁴ Regina, K. ym. 2014. Maatalouden kasvihuonekaasupäästöt ja niiden vähentäminen. MTT raportti 127.

© HANNA VIRTANEN